

סוציולוגיה

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעהיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12x1)	—	12 נקודות
פרק שני	—	(22x2)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(22x2)	—	<u>44 נקודות</u>
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: ענה בתמצות ובהירות. בתשובותיך השתמש במושגים מתחום הסוציולוגיה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

◀ המשך בעמוד הבא

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

בכמה בתי ספר הוחלט לאסור על הבנות בלבד ללבוש מכנסיים קצרים בשעות הלימודים בבית הספר. אנשי החינוך התומכים בהחלטה זו טוענים שהבנות צריכות להיות לבושות בבגדים צנועים ולא חושפניים בבית הספר. תלמידים המתנגדים להחלטה טוענים כי מדובר באפליה מגדרית.

1. נתח את המתואר בפתח באמצעות שני מושגים או עקרונות מתוך גישת האינטראקציה הסימבולית.

2. נתח את המתואר בפתח באמצעות שני מושגים או עקרונות מתוך גישת הקונפליקט.

פרק שני (44 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-6 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

3. בתי הספר מעודדים תלמידים להצטרף למועצת התלמידים כדי שיתנסו בתפקידי מנהיגות.

א. בחר שני קריטריונים והשווה באמצעותם בין מנהיג חברתי ובין מנהיג משימתי.

(10 נקודות)

ב. הסבר מהו סוכן חיברות, והצג שני תפקידים של בית הספר כסוכן חיברות. (12 נקודות)

4. בעת האחרונה פורסמו בתקשורת נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ולפיהם זוגות צעירים רבים נאלצים לגור אצל ההורים בגלל קשיים כלכליים.

א. ציין שלושה סוגים של דפוסי מגורים, והדגם מן הפתיח דפוס אפשרי אחד.
(12 נקודות)

ב. הסבר מהי בעיה חברתית אובייקטיבית. האם התופעה המתוארת בפתיח היא בעיה חברתית אובייקטיבית? נמק את תשובתך. (10 נקודות)

5. לקבוצה יש השפעה על התנהגות חבריה.

א. אש חקר את השפעת הקבוצה על התנהגות חבריה. ציין את מטרת המחקר שלו והצג אחד מממצאיו (תוצאותיו) העיקריים. (10 נקודות)

ב. הסבר והדגם מהי קבוצת התייחסות נורמטיבית. (12 נקודות)

6. אזרחים ותיקים נרתעים לעתים משימוש ברשתות החברתיות.

א. הסבר מהי קטגוריה חברתית. האם האזרחים הוותיקים הם קטגוריה חברתית? נמק את תשובתך. (12 נקודות)

ב. הסבר מהי גלובליזציה, ותאר כיצד שימוש ברשתות החברתיות מקדם תהליך זה. (10 נקודות)

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 7-10 שאחריו.

מחקר ישראלי על אימהות מסעיר את גרמניה

- נשים משכילות רבות בגרמניה, בוחרות שלא להיות אימהות ומעדיפות לפתח קריירה על פני גידול ילדים. שיעור הילודה בגרמניה נמוך מאוד והוא פחות מחצי משיעור הילודה בישראל.
- השאלה "האם אפשר להתחרט על כך שהפכת לאם?", שהעלתה הסוציולוגית אורנה דונת במחקר שערכה (2016), עורר דיון בגרמניה, כפי שלא עורר בשום מדינה אחרת, וניפץ טאבו בן מאות שנים. "בישראל ארך הדיון הזה שבוע, אבל בגרמניה הוא נמשך שנים", אומרת דונת, שמחקרה זכה לעניין רב בקהילה האקדמית.
- לדונת נמאס לשמוע שהיא תתחרט על שלא הביאה ילד לעולם. היא אספה עדויות מ-23 נשים שהודו בניגוד לרוב הנשים, שהן היו מעדיפות שלא להביא את ילדיהן לעולם, אף שהן אוהבות אותם. "יותר משליש מן הנשים בגרמניה שיש להן השכלה אקדמית אינן מביאות ילדים לעולם", אומרת החוקרת ברברה וינקן ומוסיפה: "המחקר של דונת נגע בעצב חשוף בגרמניה, משום שהוא מטיל ספק באושר הטמון בהבאת ילדים לעולם, בחברה המצפה מאימהות להכול ושבה אימהות דורשות מעצמן הכול".
- המחקר מציג את התחושות האמביוולנטיות [המעורבות] שיש לאימהות. תחושות שלא מדברים עליהן, בדרך כלל, ושייתכן כי הן שכיחות יותר מכפי שהודו עד כה במקומות רבים, ובהם גרמניה. מאז פרסום המחקר של דונת, פורסמו בגרמניה כמה ספרים בנושא, ובהם הספר "שקר השמחה שבאימהות", מאת שרה פישר. כמעט מדי שבוע מתפרסמים בעיתונות המקומית טורים בנושא, והדיון הגיע גם לתכניות בטלוויזיה ולוויכוחים בטוויטר.
- לפי מחקר נוסף שנערך בגרמניה, נשים העובדות במשרה מלאה מקדישות לעבודות הבית שלוש שעות יותר ביום משמקדישים לכך גברים. הרעיון שרווחתם של ילדים תלויה באָמם ולא באביהם או בחברה המקיפה אותם מושרש אפוא בגרמניה ומציב מכשולים של ממש בפני אָמהות שרוצות לפתח קריירה. "זה לא כמו בצרפת, שבה אפשר לשתות כוס שמפניה במהלך ההיריון, להגביל את זמן ההנקה ולחזור לעבודה ולחיים עצמאיים שלושה חודשים אחרי הלידה", אומרת החוקרת וינקן. אָם גרמנייה שחוזרת לעבודה ואינה לוקחת חופשת לידה של שנה או של שלוש שנים, נחשבת לעתים לאָם שנוטשת את ילדיה אצל מטפלת כדי שתוכל להמשיך לחתור להשגת מטרותיה האישיות.
- לפני כעשור, לאחר עלייתה לשלטון של הקנצלרית (ראשת הממשלה) אנגלה מרקל, הוחלט להוביל מדיניות חדשה שמטרתה להעלות את שיעור הילודה בגרמניה. במדיניות זו הוצעו אף תמריצים לאבות שייקחו חופשת לידה ויהיו מעורבים יותר בגידול ילדיהם.
- התקשורת בגרמניה מזוגת בינתיים בין הקריאות להציג דימוי שונה של אימהות, שתהיה כרוכה

בפחות הקרבה עצמית, ובין הקנטות נגד צעירות "בכייניות" שאובססיביות בנוגע להגשמה העצמית שלהן. אך יש נשים שבחרו להישאר לחלוטין מחוץ ל"מלחמות האימהות". הן מגנות על זכותן שלא להביא ילדים לעולם, במקום לנהל קרב יום-יומי בין התפקיד ההורי התובעני ובין אפשרויות הקידום והקריירה.

(מעובד על פי YNET [2016] אוחזר ב־27 ביוני 2016, מ־ www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4820909,00.html)

ענה על שתיים מן השאלות 7-10 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בשאלות שבחרת ענה על שני הסעיפים א-ב (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, אין די להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. א. הסבר מהי רמת משפחתיות. הצג שני מדדים של רמת משפחתיות, והדגם אחד מהם

מן הקטע. (12 נקודות)

ב. הסבר שניים מן המושגים האלה: מגדר, קבוצת השתייכות, סנקציה.

הדגם מן הקטע אחד משני המושגים שהסברת. (10 נקודות)

8. א. הסבר מהו קונפליקט ערכים.
הצג שני ערכים הבאים לידי ביטוי בקטע, והסבר לפי איזה ערך היית פועל. נמק את תשובתך.
(10 נקודות)
- ב. הצג שלושה שלבים ב"התפתחות העצמי" לפי קולי, והדגם מן הקטע את אחד השלבים.
(12 נקודות)
9. א. ציין שלושה מעגלים מן "התאוריה האקולוגית" של ברונופנברנר, והדגם מן הקטע אחד מהם.
(12 נקודות)
- ב. הצג פונקציה אחת ודיספונקציה אחת של המשפחה בגרמניה, כפי שהן באות לידי ביטוי בקטע.
(10 נקודות)
10. א. הסבר מהי גישת היחסיות התרבותית, וכיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.
(10 נקודות)
- ב. הסבר מהי זהות משנה, והצג שתי זהויות משנה של האישה בגרמניה.
(12 נקודות)

בהצלחה!